

INLEIDING TOT DE BEKNOPTÉ LEVENSSCHETSEN
VAN DE VOORNAAMSTE LETTERKUNDIGEN
VAN DUITSCHLAND.

Nadat Luther in zijn krachtig proza de verschillende Duitse tongvallen als 't ware in een had gesmolten, en zijne nog niet vergeten geestelijke liederen, den smaak voor deze dichtsoort algemeen hadden opgewekt, ging de letterkunde vooreerst nog weinig vooruit. Van den eenen kant hield de invloed van Rome de vrije en natuurlijke ontwikkeling van den geest nog te veel tegen, terwijl aan de andere zijde de rampen van den dertigjarigen oorlog den Protestanten belette, hunne dichterlijke tonen vrij te doen uitklinken. Slechts in Silezië, dat door gunstige ligging, van het krijgsgewoel meer verwijderd bleef, en meerendeels door Protestanten was bewoond, konden de letteren eene schuilplaats vinden.

Hier was het dan ook dat Martin Opitz, na in Nederland te zijn gevormd, eene nieuwe dichterlijke taal voor Duitschland schiep. De letteren, kunsten en wetenschappen stonden te dien tijde in Duitschland op zulk een lagen trap, dat verscheidene jongelingen naar Leyden gingen, toen het brandpunt van kennis en wetenschap, om te studeeren en opgeleid te worden.

De gevolgen van den dertigjarigen oorlog waren nog heilloozer, dan de krijg zelf was geweest. Het verzwakte en uitgeputte Duitschland moest niet alleen aanzien, dat Lodewijk XIV den Elzas vernielde, maar bukte zelfs onder 't juk van den smaak en de zoogenaamde beschaving der

Franschen. Het was een vereischte voor 't fatsoen om Fransch te kunnen spreken, en ieder vorstje wilde, op 't voorbeeld van Lodewijk XIV, een hofdichter hebben, die hem ten hemel prees. De Duitschers wierpen hunne nationaliteit zoo ver weg, dat zij Fransche of Zwitsersche mannen en vrouwen in 't land riepen, om hun de opvoeding der Duitsche kinderen toe te vertrouwen; en de gretige vreemdelingen beschouwden het zich zelf bedriegende Duitschland als een ander goudland, waar zij, zonder belang te stellen in hunne leerlingen, rijkelijk geld konden verdienen. In zulk een tijd zag dan ook Duitschland geene groote mannen opstaan, maar het verfranschen der Duitsche letteren veroorzaakte een wansmaak en eene onnatuurlijkheid, die eerst na 1740 een einde namen.

Grooten invloed op de herleving der letterkunde, hadden de wijsgerige geschriften van Leibnitz, die verscheidene dichters, waaronder Haller, bezielde, en alzoo de gouden eeuw van Gellert en Klopstock voorbereidden. Ook Frederik II, ofschoon hij door zijne gehechtheid aan de Fransche taal, en zijne zoogenaamde wijsbegeerte, niets anders dan eene verlooehening van 't Christendom, aan de Duitsche letterkunde nadeel toebrengt, werkte toch weldadig door zijne stoute bedrijven als krijgsman. De slag bij Rosbach (1757), waarin hij de Franschen, de ervvijanden van Duitschland, sloeg, werd als eene vaderlandsche zaak beschouwd, en riep het verloren gevoel van nationaliteit weder terug, onder welks indrukken Kleist en Gleim hunne liederen vervaardigden, en aldus de baan openden voor Lessing, Wieland, Schubart en anderen.

Terwijl Duitschland na het einde van den zevenjarigen oorlog (1763) eene bijkans ongestoorde rust genoot, ontstond in de letteren eene groote verslapping. De Duitscher, die bij voorkeur in 't rijk der idealen leeft, werd verbazend sentimenteel. Bovendien wilde men de taal op de leest van 't oude Rome schoeijen, en was het hierin al vrij ver heen gebracht, toen nog bij tijds Bürger en Goethe ontwaakten, die de taal des volks in hunne geschriften deden zegevieren.

Het
dat de
genoen
Herde
nende
gestuit
revolut
ducht,
gloiede
luichtv

Het tijdvak, waarin laatstgenoemde dichters leefden, en dat de tweede herleving der Duitsche letterkunde wordt genoemd, werd verder opgeluisterd door Schiller, Vosz, Herder en anderen; en toen de meer en meer veld winnende geest van ongodsdienstigheid voor eenigen tijd werd gestuit door de gevaren, waarin Europa door de Fransche revolutie was gestort; toen de Duitscher weër aan zijn God dacht, en de liefde voor 't vaderland in aller borst ontgloeide, verscheen, als een schitterend doch kortstondig luchtverschijnsel, de held en dichter Körner.